

Helse- og omsorgsdepartementet

Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen 2019 – 2023

Konferanse om Nasjonal helse- og sykehusplan 28. oktober 2019

Ekspedisjonssjef Petter Øgar, Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Strategi

Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen
2019–2023

Utgangspunkt

- Økende fokus på health literacy internasjonalt (WHO)
- *Health literacy is an individual's knowledge, motivation and skills to access, understand, evaluate and apply health information (Moreira, 2018, OECD)*
- Håpløst begrep med praktisk svært viktig innhold, et innhold vi bør arbeide mer og systematisk med
- Vi trenger et norsk begrep med allmenn aksept
- Vi vet for lite om health literacy i befolkningen
- Og da trenger vi en strategi for hvordan vi legger opp arbeidet for å øke health literacy i befolkningen

Å finne et norsk begrep - helsekompetanse

- Språkrådet bruker tre hovedprinsipper når navn eller begreper skal velges:
 - Hvilke begreper er allerede i bruk?
 - Begrepet bør være selvforklarende og meddele innholdet på en enkel måte
 - Begrepet bør ikke være for langt
- Vi sjekket ut med fag- og forskningsmiljøer som arbeider med health literacy
- Konklusjonen ble *helsekompetanse*
- Og vi har ikke registrert noen sterke protester på dette valget

Hva er helsekompetanse

- Helsekompetanse er personers evne til å forstå, vurdere og anvende helseinformasjon for å kunne treffe kunnskapsbaserte beslutninger relatert til egen helse. Det gjelder både beslutninger knyttet til livsstilsvalg, egenmestring av sykdom og bruk av helse- og omsorgstjenesten.
- Organisatorisk helsekompetanse: helsetjenestens evne til å inkorporere helsekompetanseperspektiv og tenkning i organisering, ledelse og tjenesteutøvelse – for eksempel i kommunikasjonen med pasientene

Hvorfor er helsekompetanse viktig

- Helsekompetanse er viktig for folks evne til å finne og kritisk vurdere helseinformasjon fra ulike kilder
- Helsekompetanse setter folk i stand til å treffe sunne livsstilsvalg
- Helsekompetanse skaper forutsetninger for egenmestring og egenbehandling, både av forbigående ufarlige sykdommer, kroniske sykdommer og funksjonshemminger
- Helsekompetanse setter folk i stand til å navigere i og bruke helse- og omsorgstjenestene på en fornuftig måte. Det kan bidra til mindre feilbruk, overdiagnostikk og overbehandling, og derigjennom også økt bærekraft.

Helsekompetanse og pasientens helsetjeneste

- Målet er å skape pasientens helsetjeneste
- Det forutsetter en ganske radikal endring i holdningen til helsepersonell. "Jeg mener dette er det beste for deg" må erstattes med "Hva er viktig for deg?"
- Dette innebærer en endring i maktbalansen i pasientens favør. Ikke alle i helse- og omsorgstjenesten er klare for det.
- Helsekompetanse er et viktig fundament i en pasientsentrert helse- og omsorgstjeneste
- Pasientens helsetjeneste er også umulig å oppnå med mindre pasientene har eller gis tilstrekkelig helsekompetanse.
- En strategi for økt helsekompetanse er derfor helt i samsvar med et viktig helsepolitisk mål

Strategiens formål og målsettinger

- Øke helsekompetansen i den norske befolkningen og særlig i grupper som i dag har lav helsekompetanse. Det vil vi gjøre ved å:
 - Etablere begrepet "helsekompetanse" som den norske oversettelsen av det engelske begrepet "health literacy", og gjennom det legge til rette for et mer målrettet arbeid for å øke helsekompetansen i befolkningen.
 - Understreke hvor avgjørende helsekompetanse er for å realisere pasientens helsetjeneste.
 - Utvikle en helse- og omsorgstjeneste som er "helsekompetent", dvs. utformet for å ivareta og gjøre folk helsekompetente, og som har holdninger hos de ansatte som speiler dette.

Mange helsekompetanserelevante aktiviteter foregår allerede

- Mange pågående aktiviteter uten at begrepet helsekompetanse brukes:
 - Ulike helseopplysningstiltak (Bare du, Gjør kloke valg)
 - Ulike lærings- og mestringstilbud
 - Tilpasset helseinformasjon (eks. zanzu.no)
- Det foregår også svært relevant forskning på til dels høyt internasjonalt nivå på ulike aspekter av helsekompetanse i ulike forskningsmiljøer, men med begrenset kunnskap om hverandre
- Som et resultat av strategiprosessen er disse forskermiljøene i ferd med å etablere et eget forskernettverk på helsekompetanse

Strategiske aktiviteter for å øke helsekompetansen

- Gjennomføre en survey parallelt med andre land for å måle helsekompetansenivået i befolkningen og i noen subpopulasjoner (2020)
- Pågående aktiviteter med relevans for helsekompetanse må følges opp og utvikles videre
- Kunnskap og ferdigheter i helsekompetanse må inn som læringsutbyttekrav i helsefaglige utdanninger
- Helsekompetanseperspektivet må bli en integrert del av all helse- og omsorgstjeneste
- Tjenestene på tilpasse kommunikasjonen til pasientenes helsekompetansenivå
- Digitale verktøy må brukes og videreutvikles for å gjøre relevant informasjon relatert til helsekompetanse tilgjengelig
- Nasjonal helse- og sykehusplan drøfter hvordan det skal arbeides med helsekompetanse i spesialisthelsetjenesten
- Pasient- og brukerorganisasjonenes arbeid for å øke helsekompetansen må støttes
- <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-for-a-oke-helsekompetansen-i-befolkningen-2019-2023/id2644707/>

